

effectieve scholen

04/12/2010 | Marcel Schmeier M SEN | www.onderwijsgek.nl

Er zijn verschillen tussen scholen als het gaat om leeropbrengsten. Scholen in de betere wijken presteren doorgaans beter dan die in achterstandsbuurten.

Toch is de schoolpopulatie niet de oorzaak als scholen goed of juist slecht presteren. Vrijwel ieder kind kan namelijk leren lezen (Onderwijsinspectie, 2006) en rekenen (Gelderblom, 2009).

Het verschil wordt gemaakt door de mate van effectiviteit van de school.

De Sint-Catharinaschool in Amsterdam heeft 75% allochtone leerlingen, maar haalt resultaten die bovengemiddeld zijn. Stichting Primair Onderwijs Enschede leert 98% van de kinderen goed lezen, terwijl dit landelijk op 75% ligt. Een leerkracht op het speciaal basisonderwijs in Zwolle liet zijn kinderen in groep 3 met lezen op het landelijk gemiddelde presteren en met spelling zelfs erboven (Bosman, 2007).

Scholen moeten de verschillen tussen kinderen niet groter laten worden, maar juist zorgen dat het verschil in afkomst en aanleg wordt opgeheven. School moet een middel zijn om gelijke kansen te realiseren voor kinderen. Bovenstaande voorbeelden bewijzen dat dit mogelijk is.

Maar wat maakt scholen effectief? Uit onderzoek blijkt dat de hoeveelheid aandacht die wordt besteed aan de basisvaardigheden lezen, spelling en rekenen in belangrijke mate bepalend is (Veenman, 1992). Deze basisvaardigheden zijn voorwaarden om welk ander doel dan ook te bereiken. Kinderen die de basisvaardigheden goed beheersen, presteren beter op alle andere gebieden. Dus deze kinderen halen betere prestaties bij de overige vakken die worden onderwezen, maar ook op sociaal-emotioneel gebied. Ze kunnen meer aandacht opbrengen voor anderen, beter helpen, spreken, luisteren en interrumpen minder. Dit maakt het gebruik van allerlei methodes voor sociaal-emotionele vorming op de basisschool minder noodzakelijk.

Scholen die doelen stellen, halen meer uit hun leerlingen dan scholen die dit niet doen (Onderwijsinspectie, 2010). Er worden verwachtingen gesteld ten aanzien van de prestaties van de leerlingen (Veenman, 1992) en er wordt een doel gesteld dat alle leerlingen moeten halen. Als kinderen dit niet dreigen te halen, dan krijgen zij meer leertijd en begeleide instructie om te zorgen dat ook zij de doelen behalen (convergente differentiatie).

Op deze manier wordt er met de groep van doel naar doel gewerkt en zijn er geen achterblijvers die in de zorgstructuur van de school verdwijnen en niet meer meedoen in de klas. Fullan (2008) stelt in dit kader: 'Raise the bar and close the gap'. Leg de lat hoog en help alle kinderen erover heen te springen. Help sommige kinderen extra veel om over de lat te kunnen springen in plaats van deze lager te leggen en geef geen kinderen op. Dit vraagt veel kennis van de leerkracht. Een andere belangrijke factor voor het leren van de kinderen is echter wat hun leerkrachten weten (Vernooy, 2009).

Het werken in niveaugroepen (divergente differentiatie) van zwakke of juiste goed presterende kinderen draagt niet bij aan betere leerresultaten (Marzano e.a., 2001). De verschillen worden alleen maar groter en daardoor wordt het lastiger voor de leerkracht om te differentiëren en alle kinderen instructie te geven.

De kinderen in de zwakke groepen krijgen minder goede voorbeelden te zien en worden gestigmatiseerd. Zij zullen zich conform gedragen: negatief zelfbeeld, gedragsproblemen.

**“Zouden we
het als
leerkrachten
aandurven
om naar
onzelf te
kijken?”**

Het legt het probleem ook bij de kinderen: dit kind kan nou eenmaal niet goed lezen. Terwijl het probleem bij de leerkracht zou moeten liggen: wat moet ik anders doen om ook dit kind goed te leren lezen? Dit raakt een gevoelig punt: de leerkracht is verantwoordelijk voor de leerprestaties van de kinderen. Het hele onderwijs is momenteel echter ingericht op een afschuifstelsel: remedial teaching, onderzoek door een orthopedagoog, rugzakje, zittenblijven, etc.

De suggestie van prestatiebeloning vanuit de politiek stuit op veel weerstand. Toch zijn er goede leerkrachten die zwakke leerlingen even ver krijgen als de gemiddelde leerlingen bij een minder effectieve collega. De toekomst en kansen van de kinderen wordt er door bepaald.

Zouden we het als leerkrachten aandurven om naar onszelf te kijken? Zouden we het durven om ons handelen aan te passen en te baseren op beschikbaar wetenschappelijk onderzoek?

Durven we onszelf als leerkracht centraal te stellen in plaats van de leerling? Of is dit een te grote paradigmawisseling voor het onderwijs?